

DOI: <https://doi.org/10.34137/jilses.1544656>

Geliş Tarihi: 06 Eylül 2024

Received: 06 Eylül 2024

Kabul Tarihi: 09 Aralık 2024

Accepted: 09 Aralık 2024

Makale Türü: *Araştırma Makalesi*

Research Type: *Research Article*

Yılmaz Aydın, D. & Kutlu, M. (2024). İnönü Erteleme Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 10(2), 137-156. DOI: <https://doi.org/10.34137/jilses.1544656>

İNÖNÜ ERTELEME ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Didem YILMAZ AYDIN¹ Mustafa KUTLU²

Öz

Genel olarak kişinin yapması gereken işleri öznel rahatsızlık yaşayacak kadar geciktirmesi ya da son dakikaya bırakması şeklinde tanımlanan erteleme, toplumdaki yetişkin nüfusun %15-20'sinde görülen bir davranıştır. Uzun vadede psikolojik ve fizyolojik sağlığı olumsuz yönde etkilediği ortaya konan erteleme davranışı, sadece bir zaman yönetimi sorunu değil; duygusal, bilişsel ve davranışsal boyutları olan bir psikolojik sorun olarak ele alınmaktadır. Yaklaşık 50 yıllık bir bilimsel geçmişe sahip olan erteleme davranışının farklı değişkenler ile olan ilişkisi ya da değişkenler üzerindeki etkisi araştırılırken tüm boyutlarıyla ölçülebilmesi önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı, yetişkinlerin genel erteleme davranışlarını ölçmek üzere geçerli ve güvenilir bir ölçek aracı geliştirmektir. Çalışma grubu Elazığ ilinin Merkez ilçesinde bulunan bir ilköğretim öğrenim görmekte olan öğrenci velilerinden oluşmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliği kapsamında yapılan açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) için iki ayrı örneklem grubuyla çalışılmıştır. I. örneklem grubu, 490 veliden (409 kadın, 81 erkek) oluşmaktayken; II. örneklem grubu 278 veliden (201 kadın, 77 erkek) oluşmaktadır. Yapılan AFA sonucunda 24 madde ve beş faktörlü bir ölçek yapısı elde edilmiştir. DFA sonucunda ise ölçeğin veri-model uyumunun mükemmel ve kabul edilebilir değerlere sahip olduğu gözlemlenmiştir ($\chi^2/sd=1.610$, CFI=.90, IFI=.90, SRMR=.07, RMSEA=.050 ve PClose=.46). Güvenirlik analizleri kapsamında ölçeğin iç tutarlılığı ölçülmüş, ölçeğin toplamı ve alt boyutlarına ilişkin Cronbach alpha ve Spearman Brown güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı .79, Spearman Brown güvenirlik katsayısı ise .78'dir. Verilerin analizi sonucunda, İnönü Erteleme Ölçeği'nin yetişkinlerin erteleme davranışını belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek aracı olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erteleme, yetişkin, ölçek geliştirme, geçerlik, güvenirlik.

Development of Inonu Procrastination Scale: Validity and Reliability Study

Abstract

Procrastination, which is generally defined as delaying one's work to the point of subjective discomfort or leaving it to the last minute, is a behaviour seen in 15-20% of the adult population in the society. Procrastination, which has been shown to negatively affect psychological and physiological health in the long term, is not only a time management problem; it is considered as a psychological problem with emotional, cognitive and behavioural dimensions. It is important that procrastination behaviour, which has a scientific history of about 50 years, can be measured in all its dimensions while investigating its relationship with different variables or its effect on variables. The aim of this study is to develop a valid and reliable measurement tool to measure the general procrastination behaviour of adults. The study group consisted of parents of students studying in a primary school in the central district of Elazığ province. For the exploratory factor analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA) conducted within the scope of construct validity of the scale, two separate sample groups were studied. Sample group I consisted of 490 parents (409 female, 81 male), while sample group II consisted of 278 parents (201 female, 77 male). As a result of EFA, a scale structure with 24 items and five factors was obtained. As a result of CFA, it was observed that the data-model fit of the scale had excellent and acceptable values ($\chi^2/sd=1.610$, CFI=.90, IFI=.90, SRMR=.07, RMSEA=.050 and PClose=.46). Within the scope of reliability analyses, the internal consistency of the scale was measured and Cronbach alpha and Spearman Brown reliability coefficients were calculated for the total and sub-dimensions of the scale. Cronbach alpha coefficient of the scale was .79 and Spearman Brown reliability coefficient was .78. As a result of the analysis of the data, the Inonu Procrastination Scale is considered to be a valid and reliable measurement tool that can be used to determine the procrastination behaviour of adults.

Keywords: Procrastination, adult, scale development, validity, reliability.

¹ Doktora Öğr., İnönü Üniversitesi, ddmylmzydn@hotmail.com, <http://orcid.org/0000-0003-2288-7741>

² Prof. Dr., İnönü Üniversitesi, mustafa.kutlu@inonu.edu.tr, <http://orcid.org/0000-0002-1919-7371>

Giriş

Günlük yaşamda pek çok insanın yapması gereken işleri, görev ve sorumluluklarını ileri bir saate, güne ya da haftaya ertelediğine sıklıkla rastlanmaktadır. Bazı insanlar faturalarını ödemeyi, bazıları ev işlerini, bazıları ise ev ödevlerini, proje ya da sınava hazırlık çalışmalarını sürekli olarak ertelemektedir. Çevremizde kendisine söz verdiği halde spor ve egzersiz yapmaya başlamayı, sosyal ve kültürel faaliyetlere katılmayı, akademik çalışma planını uygulamayı erteleyen insanlarla karşılaşmak olasıdır. Hatta bazen kişinin günlük yapması gereken öz bakımını ve temizlik işlerini bile ertelediği görülebilmektedir. Genel olarak “erteleme davranışı” olarak tanımlanan bu davranışlar, insanların çoğu zaman huzursuz hissetmesine yol açmakta ve yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir (Alblwi, Stefanidis, Phalp ve Ali, 2019; Klingsieck; 2013).

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğünde (2021) “sonraya bırakma, tehir, tecil ve talik” gibi kavramlar ile eş anlamlı olarak gösterilen “erteleme” kavramı son dakikaya bırakma, geciktirme gibi anlamlara gelmektedir. Erteleme davranışı ile ilgili literatüre bakıldığında farklı yazarlar tarafından pek çok tanım yapıldığı görülmektedir. Bazı araştırmacılar ertelemeyi, görevleri gereksiz bir şekilde öznel rahatsızlık yaşayacak kadar geciktirme ya da erteleme şeklinde tanımlarken (Burka ve Yuen, 2008; Solomon ve Rothblum, 1984) bazıları da kişinin yapması gereken işi yapmayarak geciktirmesi ve istenilen süre içerisinde o görevi yerine getirmedeki motivasyon eksikliği olarak ele almıştır (Senecal, Koestner ve Vallerand, 1995). Dryden (2000) ise ertelemeyi, “bugün yapmamızda yararı olacak bir işi yarına bırakmak” olarak tanımlamıştır. Araştırmacı aynı zamanda ertelemeyi daha iyi anlayabilmek için üç aşamalı bir model ortaya koymuştur. Modelin birinci aşamasında, ortada yapılması yararlı olan bir iş ya da eylem yer almaktadır. İkinci aşamada bu işin ya da eylemin belirli bir süre içinde gerçekleşmesi gerekmektedir. Üçüncü ve son aşamada ise belirli bir süre içinde gerçekleştirilmesi gereken iş ya da eylem gelecekte yapılmak üzere bir başka zamana bırakılmaktadır (Dryden, 2000).

Erteleme davranışının bileşenlerine bakıldığında; bunların yapılması gereken önemli bir işi ertelemeye yönelik; a) bir kişilik özelliği, b) davranışsal bir eğilim, c) gereksiz bir geciktirme ve d) akılcı olmayan bir eğilim olarak ele alındığı görülmektedir (Balkıs, 2006). Erteleme davranışı ile ilgili kapsamlı çalışmalar yapan Milgram (1991) ise erteleme için dört temel bileşenin gerekli olduğunu belirtmiştir. Bunlar: a) bir davranışın geciktirilmesi, b) bir ürünün standartların altında ortaya çıkması, c) önemli olarak algılanan bir görev olması, d) duygusal karmaşa ile sonuçlanmasıdır.

Erteleme davranışının evrensel bir insanlık sorunu olduğunu ve tipik olarak kişide stres oluşana kadar göreve başlamayı geciktirme şeklinde ortaya çıktığını ileri süren Senecal vd. (1995), bireylerin yaşamları boyunca hiçbir zaman erteleme davranışı göstermediklerine inanmadıklarını belirtmişlerdir. Onlara göre yaşamlarında hiç erteleme davranışında bulunmadıklarını belirten bireyler ya gerçeği çarpıtmaktadırlar ya da sosyal beğenirliğe cevap vermek adına var olan erteleme davranışlarını inkâr etmektedirler (Senecal vd., 1995).

Erteleme davranışının altında yatan düşünce “ertesini gün daha iyi”dir. Birey ertesini gün geldiğinde tekrar aynı düşünceye kapılmakta ve kendine yeniden “bunu yarın yapacağım” sözü vermektedir. Yaşanan bu kısır döngü nedeniyle erteleme “ertesini gün sendromu” olarak da adlandırılmaktadır (Uzun ve Demir, 2015). Erteleme davranışı; duygusal (durumsal kaygı ve fiziksel semptomlarla ilgili kaygı), bilişsel (başarısızlık düşüncesi) ve davranışsal (görevden kaçınma, üşengeçlik ve çalışmayı erteleme) olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır (Rothblum, Solomon ve Murakami, 1986). Ertelemeci kişiler, pek çok alandaki görevlerini sürekli olarak geciktirmeleri nedeniyle bir nevi “yapılması gerekenler yığını” oluşturmaktadırlar ve daha sonraki süreçte ertelenen davranışlarını telafi etmek için aşırı çaba göstermektedirler (Kandemir, 2010).

Erteleme davranışının oluşmasında pek çok etken vardır. Burka ve Yuen (2008) erteleme davranışı ile kişinin benlik saygısını korumayı amaçladığını ileri sürmektedir. Onlara göre erteleme eğiliminin özünde, kişinin her şeyi en iyi şekilde yapma isteği (mükemmeliyetçilik) yer almaktadır. Dryden (2000)’a göre erteleme davranışının altında mükemmeliyetçi kişilik özelliği, başarısızlık ya da başarı korkusu, onaylanma kaygısı, rahatsızlık duygusundan kaçınma ve özerkliği kaybetme korkusu gibi etkenler yatmaktadır. Milgram, Sroloff ve Rosenbaum (1988) ise erteleme davranışının altında yatan nedenleri üç grupta değerlendirerek bu nedenleri şu şekilde açıklamaktadırlar:

a) Rahatsızlık duygusu (dysphoric affect): Kişinin bir görevi yapma konusunda isteksiz ya da huzursuz olmasından dolayı o işi yapmaktan kaçınması şeklinde ifade edilebilir.

b) Kapalı Olumsuzlaştırma (covert negativizm): Kişi harekete geçmede gönüllü ve istekli olduğu zaman görevini hızlı bir şekilde yapar; ancak başka biri tarafından zorla yaptırılan görevleri erteleme eğilimindedir. Bu gönüllülük-zorlama durumu erteleme davranışının düzeyini belirler.

c) **Algılanan Yetersizlik (perceived incompetence):** Kişinin bir görevi yapabileceği konusunda kendisine güvenmemesi ve başarısız olacağı düşüncesi o görevin geciktirilmesi ile sonuçlanır. Rahatsızlık duygusu ile birlikte ortaya çıkan yetersizlik sonucu erteleme davranışı görülmektedir.

Erteleme yapan bazı insanlar, bunu stresle başa çıkma stratejisi olarak kullanmaktadır. Ertelemeyi övünç kaynağı olarak gören ve ertelemekle hayattan yarar sağladıklarını düşünen bu ertelemeci kişiler tarafından Amerika’da 1956 yılında “Erteleyenler Kulübü (Procrastinators’ Club of America - PCA)” kurulmuştur. Kulübün temel düşüncesi; “*erteleme hayatımızın pozitif yönüdür ve erteleme uzun yaşamamızı ve hayatın daha zevkli olmasını sağlar*”dır. Bu kulüp, her yıl Mart ayının ilk haftasında “Ulusal Erteleme Haftası”nın sponsoru olmaktadır. Ulusal Erteleme Haftası’nda ise insanlara, “bugün kesin yapılmak zorunda olmayan bir şeyi sonraya bırakarak ve daha az strese girerek ertelemenin yararından faydalanabilirsiniz” düşüncesi anlatılmaya çalışılmaktadır (Farran, 2004). Bütün erteleme davranışlarının zararlı olmadığını ve olumsuz sonuçlara yol açmadığını ileri süren Chun Chu ve Choi (2005) ise ertelemecileri “aktif” ve “pasif” olarak ikiye ayırmışlardır. Pasif ertelemeci kişiler, geleneksel olarak eyleme geçme ve görevlerini zamanında yapma konusunda başarısız olan gruptayken; aktif ertelemeciler, erteleme davranışını kendi yararına kullanan ve stres altında çalışmayı seçen kişilerdir. Aktif ertelemeciler, pasif ertelemecilerle aynı derecede erteleme davranışına olmakla birlikte zamanı etkili kullanma, öz yeterlik, stresle başa çıkma ve akademik performans konularında ertelemeci olmayanlarla benzerlik göstermektedir (Chun Chu ve Choi, 2005).

Erteleme davranışı gösteren kişilerin gerek günlük yaşamlarında gerekse akademik ve iş yaşamlarında pek çok görev ve sorumluluğu geciktirdikleri için yetersizlik, pişmanlık, mutsuzluk ve suçluluk gibi duygular yaşadıkları görülmektedir (Solomon ve Rothblum, 1984). Her ne kadar erteleme davranışını olumlu bir bakış açısıyla ele alan, ertelemenin yararlı olduğunu savunan ve insanları “uzun yaşamak ve hayattan zevk almak” için ertelemeye sevk eden insan grupları (PCA gibi) varsa da yapılan araştırmalar erteleme davranışının uzun vadede psikolojik ve fizyolojik sağlığı olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymuştur (Ferrari ve Díaz-Morales, 2014; Sirois, 2004; Sirois, 2015; Sirois, Melia-Gordon ve Pychyl, 2003; Sirois, Van Eerde ve Argiropoulou, 2015; Stead, Shanahan ve Neufeld, 2010).

Milgram (1991) ertelemeyi “*akılcı erteleme*” ve “*akılcı olmayan erteleme*” şeklinde ikiye ayırmıştır. Akılcı erteleme, güdülenmek için yoğun bir şekilde uyarılmaya ihtiyaç duyan insanların yaptığı ertelemedir. Diğer bir deyişle görevin zamanında tamamlanması için maddi ve manevi kaynaklara ihtiyaç olduğunda yapılan ertelemedir. Akılcı olmayan erteleme ise, kişinin önceliği olan önemli bir görevi tamamlamasına neden olabilecek herhangi bir engel olmadığı, maddi ve manevi kaynakları var olduğu halde belli bir tarihte başlaması gereken görevi başlatmaması durumudur (Milgram, 1991). Balkıs (2006) ise yaptığı araştırmalar sonucunda ertelemenin beş farklı türünü tanımlamıştır: Genel erteleme, akademik erteleme, karar vermeyi erteleme, nevrotik erteleme ve kompulsif ya da işlevsel olmayan erteleme eğilimi. Bu tiplerden ilk ikisi görevden kaçınmayla; diğerleri ise karar almaktan kaçınmayla ilgilidir (Balkıs, 2006). Erteleme davranışını; “*kişilik özelliği ya da kronik erteleme*” ve “*durumsal erteleme*” olmak üzere ikiye ayıran yazarlara da rastlanmaktadır (Harriott ve Ferrari, 1996; Vestervelt, 2000). Kişilik özelliği olarak ya da kronik erteleme (trait procrastination); bireyin hemen hemen yaşamın her alanında göstermiş olduğu, çevresiyle baş etmede yetersizlik ve çaresizlik duyguları yaşamasına neden olabilen bir davranıştır. Durumsal erteleme (situational procrastination) ise bireyin sadece yaşamının tek bir alanında gösterdiği erteleme davranışdır. Durumsal ertelemenin oldukça yaygın olan ve üzerinde en çok çalışılan alt türü ise akademik ertelemedir (Blunt ve Pychyl, 1998; Senecal, Lavoie ve Koestner, 1997).

Erteleme davranışı gösteren bireyler ertelemenin duygu, düşünce ve davranış boyutunda bir çeşit döngü içerisine girmektedir. Burka ve Yuen (2008) tarafından “**erteleme döngüsü**” olarak adlandırılan bu süreç kişisel deneyimler ile şekillenmekte ve çok kısa sürebileceği gibi haftalar, aylar ve hatta yıllarca sürebilmektedir. Erteleme döngüsü ve adımları Şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1. Erteleme Döngüsü (Burka ve Yuen, 2008)

Burka ve Yuen (2008) ortaya koymuş oldukları erteleme döngüsü adımlarını şu şekilde açıklamaktadırlar:

1. Adım: “*Bu kez çalışmaya önceden başlayacağım*”: Ertelemeci kişi, yeni bir iş karşısında başlangıçta oldukça umutludur ve bu kez ertelemeden daha sistematik, planlı bir şekilde işi yürüteceğine inanır; ancak başlangıçtaki bu niyeti bir türlü davranışa dönüştüremez. Zaman geçtikçe kişinin ilk baştaki umutları yerini yavaş yavaş korku ve endişeye bırakmaya başlar.

2. Adım: “*Çalışmaya hemen başlamalıyım*”: İşe erken başlamak için zaman geçmeye devam etmektedir. Kişi kaygı hissetmeye başlar ve çalışmaya başlama için hissedilen baskı giderek yoğunlaşır.

3. Adım: “*Ya başlamazsam?*”: Kişi zaman geçirmeye devam etmektedir ve hâlâ işe başlamamıştır. Bu noktada zihinde “daha önce başlamalıydım, başka her şeyi yapıyorum ancak hala çalışmaya başlamadım, hiçbir şeyden hoşlanmıyorum, umarım hiç kimse bu durumu öğrenmez” gibi düşünceler dönüp durmaktadır.

4. Adım: “*Hâlâ zaman var*”: Ertelemeci kişi; utanç, suçluluk gibi duyguları yaşamasına karşın, bir yandan da çalışmasını tamamlayabileceği zamanın hâlâ var olduğuna ilişkin umutlarını sürdürmeye çalışır.

5. Adım: “*Bende yolunda gitmeyen bir şey var*”: Bu aşamada ertelemeci kişi tamamen umutsuzluğa düşmüştür. Erken başlamaya yönelik iyi niyetleri, utanma ve suçluluk gibi duyguları işe yaramamıştır ve kişinin çalışmasını yapmamasından dolayı duyduğu üzüntü, suçluluk, utanç yerini korkuya bırakmıştır.

6. Adım: “*Son seçim: Yapmak ya da yapmamak*”: Ertelemeci kişi, bu aşamada işi yapmak ya da yapmamak arasında bir tercih yapar. Görevi tamamlamak için kalan süre çok kısalmıştır ve bu son saatlerde ya da dakikalarda işi tamamlamak olanaksızdır. Kişi, kısa zamana karşın görevi tamamlamayı tercih edebilir. Çalışmaya başlayınca da “bu o kadar da zor değilmiş, neden daha önce başlamadım ki?” diye düşünerek yavaş yavaş ertelemenin gerginliğinden kurtulmaya başlar.

7. Adım: “*Bir daha asla ertelemeyeceğim*”: Kişi, yapılması gereken işi terk etmesi ya da tamamlamasının ardından, rahatlamaya başlar ve bir daha çalışmalarına erken başlayacağına ve daha planlı olacağına dair kendine sözler verir. Sonuç olarak, erteleme döngüsü bu davranışın bir daha asla tekrar edilmeyeceği sözleriyle son bulur; fakat ertelemeci kişi, yeni bir görev ve sorumlulukla karşılaştığında, bu döngüyü tekrardan yaşamaya başlar.

Erteleme davranışının, bireyin güçlüklerle baş edebilme yetersizliğinden ötürü öznel iyi oluşunu olumsuz yönde etkileyen “zararlı bir alışkanlık” olduğu açıkça görülmektedir. Erteleme davranışının, hem günlük hem de akademik yaşamda yaygın olarak görülmesi, birey üzerinde pek çok olumsuz etkisinin bulunması, bireye sürekli zarar vermesine rağmen döngü olarak devam etmesi ve erteleme eğiliminden kurtulmanın güç olması nedeniyle üzerinde çalışılması gereken önemli bir konu olduğu düşünülmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde, erteleme davranışının ölçülebilmesi için geliştirilen ölçme araçlarının iki gruba ayrıldığı görülmektedir. Bunlardan ilki, günlük yaşamda sergilenen erteleme davranışlarını (everyday procrastination), ikincisi ise öğrenci gruplarının akademik yaşamlarındaki erteleme davranışlarını (academic procrastination) belirlemek amacıyla geliştirilen ölçeklerdir (Çakıcı, 2003). Bu araştırmada bireylerin günlük yaşamlarında gösterdiği genel erteleme davranışları odağa alındığı için ilk gruba giren ölçme araçları incelenmiştir.

Yurtdışında bireylerin erteleme davranışını ölçmeyi amaçlayan sınırlı sayıda ölçme aracına ulaşılmıştır. Bunlardan biri, Lay (1986) tarafından geliştirilen “Genel Erteleme Eğilimi Ölçeği”dir. Bu ölçek tek boyutlu olup gündelik genel işleri tanımlayan toplam 20 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçektir. Bireylerden kendilerini her madde için bir ile beş puan aralığında derecelendirmeleri istenmekte ve ölçekten alınan yüksek puanlar bireylerin erteleme eğilimine sahip olduklarını göstermektedir. Tuckman (1991) tarafından geliştirilen “Tuckman Erteleme Ölçeği” ise bireylerin erteleme eğilimlerini ölçmeyi amaçlayan 16 madde ve tek boyuttan oluşan dörtlü likert tipi bir ölçektir. Ertelemeyi olumsuz sonuçlara yol açan bir davranış biçimi olarak gören literatüre alternatif bir bakış açısı sunan Chun Chu ve Choin (2005), aktif erteleme olan kişileri, pasif erteleme olanlardan ayırabilmek amacıyla 12 maddelik bir “Aktif Erteleme Ölçeği” geliştirmiştir. Aktif erteleme için tanımladıkları dört karakteristik özellikten oluşan ölçek, (a) baskı altında olmayı seçme, (b) kasıtlı erteleme, (c) son teslim tarihine yetiştirebilme ve (d) sonuç memnuniyeti olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Choi ve Moran (2009) ise Aktif Erteleme Ölçeği’ni güncelleyerek açılımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri sonucunda 16 madde ve dört boyuttan oluşan “Yeni Aktif Erteleme Ölçeği”ni geliştirmiştir. Bu ölçeğin ilkinde kıyasla aktif ertelemenin teorik temelini oluşturan dört faktörlü yapıyı destekleyen daha güçlü bir ölçek yapısına sahip olduğu gözlenmiştir.

Yurtiçi literatürde ise Türk kültüründe geliştirilmiş, genel erteleme davranışını ölçmeyi amaçlayan sadece bir ölçme aracına ulaşılmıştır. Çakıcı (2003) tarafından geliştirilen “Genel Erteleme Ölçeği”, kişilerin günlük yaşamdaki işlerini zamanında yapıp yapmadıklarını, bir başka ifadeyle erteleyip ertelemediklerini belirlemek amacıyla geliştirilmiş bir ölçek olup, toplam 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan kişilerin genel erteleme eğilimine sahip olduğunu göstermektedir (Çakıcı, 2003). Bunun yanı sıra erteleme üzerine yapılan uluslararası araştırmalarda sıklıkla kullanılan Genel Erteleme Eğilimi Ölçeği (Lay, 1986) ve Tuckman Erteleme Ölçeği’nin (Tuckman, 1991) Türk kültürüne uyarlama çalışmalarına rastlanmaktadır. Balkıs (2006) tarafından Türk kültürüne uyarlaması yapılan Genel Erteleme Eğilimi Ölçeği, geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonrasında 20 maddeden 15 maddeye düşürülmüş ve iç tutarlılık katsayıları ile test-tekrar test güvenilirliği sağlanmıştır. Tuckman Erteleme Ölçeği ise Uzun Özer, Saçkes ve Tuckman (2013) tarafından Türk kültürüne uyarlanmıştır. Orijinal ölçekteki 16 madde geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında analiz edilmiş ve iki maddenin çıkarılmasıyla ölçeğin orijinal yapısına ulaşılmıştır. 14 madde ve tek boyuttan oluşan ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .90 olarak rapor edilmiştir.

Toplumdaki yetişkin nüfusun %15-20’sinin kendini erteleme olarak tanımlandığı belirtilmektedir (Svartdal, 2017). Ertelemenin toplumda görülme sıklığı ve bu davranışın yalnızca bir zaman yönetimi sorunu değil; düşük benlik saygısı, başarısızlık korkusu, mükemmeliyetçilik ve motivasyon eksikliği gibi faktörlere bağlı daha derin bir psikolojik zorluk olduğu (Rathi ve Chaudhary, 2024) göz önüne alındığında, bu davranışın bilimsel standartlara uygun, geçerli ve güvenilir ölçme araçlarıyla ölçülebilmesinin önemi açıkça görülmektedir. Ancak son yıllarda ülkemizde araştırmacıların çalışmalarını yoğunlaştırdığı bir konu alanı olmasına rağmen erteleme davranışını ölçen yeterli sayıda ölçme aracına rastlanmamaktadır (Uzun Özer vd., 2013). Yapılan ölçek uyarlama çalışmalarında (Balkıs, 2006 ve Uzun Özer vd., 2013) ölçme araçlarının Türk kültürüne uyarlaması yapılırken orijinal ölçme aracındaki madde sayısının korunmadığı, madde atılarak uyarlama yapıldığı görülmektedir. Bu durum temel amacı ölçme aracının orijinal içeriğini koruyarak hedef kültüre uyarlanmasını sağlamak olan ölçek uyarlama çalışmaları için istenilen bir durum değildir (Hernández, Hidalgo, Hambleton ve Gómez Benito, 2020). Bununla birlikte yurtiçi literatürde genel erteleme davranışını ölçmek amacıyla geliştirilen tek ölçme aracı olan “Genel Erteleme Ölçeği” (Çakıcı, 2003), erteleme davranışının sadece işleri son dakikaya bırakma ve zamanı etkili kullanma gibi davranışsal boyutunu kapsamakta; ertelemenin duygusal (stres, kaygı, huzursuzluk, pişmanlık) ve bilişsel (başarısızlık düşüncesi) boyutunu göz ardı etmektedir. Erteleme davranışının bilişsel, duygusal ve davranışsal bütün boyutlarını kapsayacak maddeler içeren yeni bir ölçme aracının geliştirilmesi literatürdeki bu eksikliği giderecektir. Bu araştırmada kuramsal temeli, erteleme davranışı üzerinde uzun yıllar araştırma yapan Burka ve Yuen’in (2008) geliştirdiği erteleme döngüsüne dayanan ve yetişkinlerin genel erteleme davranışlarını ölçen geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Yetişkinlerin genel erteleme davranışlarını ölçmek amacıyla yapılan bu çalışma, nicel verilere dayandığı ve belirli bir özelliği belirleme kapsamında tarama yapıldığı için nicel tarama deseni ile yürütülmüştür (Cohen, Manion ve Morrison, 2021). Araştırma için ilk olarak İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’na başvuruda bulunulmuş ve 2021/10-5 sayılı Etik Kurul Onayı alınmıştır. Ardından Milli Eğitim Bakanlığı’ndan

araştırma izni talep edilmiş ve Elazığ İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından verilen araştırma izni alındıktan sonra ölçek geliştirme çalışmasına başlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini; 2020-2021 eğitim öğretim yılında, Elazığ ili merkez ilçesinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilkokullarda öğrenim görmekte olan öğrencilerin velileri (anne-babaları) oluşturmaktadır. Araştırma evreninde yer alan her bir veliye ulaşılması güç olduğu için zaman, ekonomiklik ve araştırma ekibinin olmaması gibi nedenlerden dolayı örneklem alınması uygun bulunmuştur. Araştırmanın örnekleme ise evreni temsil edecek nitelikte Elazığ ilinin Merkez ilçesinde bulunan bir ilkokulda öğrenim görmekte olan 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin velilerinden oluşmaktadır. Örneklem seçiminde rastgele olmayan örnekleme tekniklerinden *uygun örnekleme* kullanılmıştır. Bu teknik, araştırmacının evren içerisinde mevcut, gönüllü ve kolay erişilebilen bireyleri seçtiği bir örnekleme yöntemidir (Johnson ve Christensen, 2014). Ölçek geliştirme sürecinde, ölçeğin yapı geçerliği kapsamında yapılan açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) için iki ayrı örneklem grubuyla çalışılmıştır. I. örneklem grubu, 409'u kadın, 81'i erkek toplam 490 veliden oluşmaktayken; II. örneklem grubu 201'i kadın, 77'si erkek toplam 278 veliden oluşmaktadır. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

I. Örneklem Grubu

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	409	83.5
	Erkek	81	16.5
	Toplam	490	100
Yaş	21-30 arası	82	16.7
	31-40 arası	283	57.8
	41-50 arası	109	22.2
	51-60 arası	16	3.3
	Toplam	490	100
Eğitim Düzeyi	İlkokul mezunu	147	30
	Ortaokul mezunu	95	19.4
	Lise mezunu	135	27.6
	Üniversite mezunu	99	20.2
	Yüksek lisans/doktora mezunu	14	2.9
Toplam	490	100	

II. Örneklem Grubu

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	201	72.3
	Erkek	77	27.7
	Toplam	278	100
Yaş	21-30 arası	34	12.2
	31-40 arası	164	59
	41-50 arası	68	24.5
	51-60 arası	12	4.3
	Toplam	278	100
Eğitim Düzeyi	İlkokul mezunu	74	26.6
	Ortaokul mezunu	46	16.5
	Lise mezunu	85	30.6
	Üniversite mezunu	63	22.7
	Yüksek lisans/doktora mezunu	10	3.6

Toplam	278	100
--------	-----	-----

Tablo 1 incelendiğinde araştırmanın ilk aşamasına (AFA) katılan I. örneklem grubundaki velilerin 409'unun (%83.5) kadın, 81'inin (%16.5) ise erkek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde araştırmanın ikinci aşamasına (DFA) katılan II. örneklem grubundaki 278 velinin 201'inin (%72.3) kadın, 77'sinin (%27.7) erkek olduğu gözlenmektedir. Şad ve Gürbüzürk (2013) tarafından yapılan ve ilkökul velilerinin eğitim-öğretim süreçlerine katılım düzeylerinin incelendiği çalışmada, annelerin babalara göre eğitim-öğretim ile ilgili çalışmalara anlamlı düzeyde daha fazla katılım sağladıkları belirtilmiştir. Çocukların okul işleri ve çalışmalarına annelerin daha fazla ilgilendiği ile ilgili başka araştırma bulguları (Coldron ve Boulton, 1999; Martin ve Vincet 1999) da göz önüne alındığında, eğitim-öğretim döneminde okul ortamında yapılan bu çalışmaya katılan annelerin oranının da babalara göre daha yüksek olması beklendik bir durumdur. I. ve II. örneklem grubunda yer alan velilerin yaşa göre dağılımlarına bakıldığında, katılımcıların en yüksek oranda 31-40 yaşları arasında (I. örneklem grubunun %57.8'i, II. örneklem grubunun ise %59'u) olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim düzeylerine göre dağılımları incelendiğinde ise I. örneklem grubunda yer alan velilerin (n=490) %30'u ilkökul mezunu, %19.4'ü ortaokul mezunu, %27.6'sı lise mezunu ve % 20.2'si üniversite mezunudur. II. örneklem grubundaki velilerin de (n=278) benzer oranlarda %26.6'sı ilkökul mezunu, %16.5'i ortaokul mezunu, %30.6'sı lise mezunu ve %22.7'si üniversite mezunudur. Son olarak I. örneklem grubunda 14 veli (n=490, %2.9), II. örneklem grubunda ise 10 veli (n=278, %3.6) yüksek lisans/doktora mezunu olduğunu bildirmiştir.

Ölçek Geliştirme Süreci

Araştırma kapsamında yetişkinlerin genel erteleme davranışlarını belirlemek amacıyla "İnönü Erteleme Ölçeği (İEÖ)" geliştirilmiştir. Ölçeğin adı, araştırmacının lisansüstü eğitim gördüğü ve bu eğitim sürecinde araştırma yaptığı yükseköğretim kurumunun adından esinlenerek belirlenmiş, ölçme aracının kurumsal bir kimliğe sahip olması istenmiştir. Şekil 2'de ölçek geliştirme çalışmasında izlenen adımlar gösterilmiştir:

Şekil 2. Ölçek Geliştirme Çalışmasının Adımları (Seçer, 2015)

Ölçek geliştirme süresince ilk olarak erteleme davranışı ile ilgili literatür ve daha önce geliştirilen ölçme araçları (Çakıcı, 2003 ve Tuckman, 1991) incelenerek 42 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. İkinci adımda madde havuzunda yer alan her bir madde için biri Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında, diğeri ise Ölçme ve Değerlendirme alanında doktora yapmış iki uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Ardından hazırlanan ölçek deneme formu, 35 kişilik bir katılımcı grubuna uygulanmış ve maddelerin anlaşılır olup olmadığı, ölçekte yazım hatalarının bulunup bulunmadığı ve ölçeği doldurmanın ortalama kaç dakika sürdüğü gibi bilgiler tespit edilmiştir. Yapılan düzenlemeler sonrasında ölçeğin uygulama formu oluşturulmuş ve sınıf öğretmenleri aracılığıyla etik bilgilendirme yapılarak Google Forms üzerinden online olarak gönderilmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılan ve formu doldurarak gönderen 490 (409 kadın, 81 erkek) katılımcının yanıtları kaydedilmiş ve uç değerlerin (Z değeri -3 ile +3 aralığı dışında kalan) temizlenmesi sonrasında veriler analize hazır hale getirilmiştir.

Ölçek beşli likert tipinde, maddelerin katılımcıya ne derecede uygun olduğunu dikkate alınması esasına dayanarak, “Tamamen uygun (5)”, “Uygun (4)”, “Kısmen uygun (3)”, “Uygun değil (2)” ve “Hiç uygun değil (1)” şeklinde hazırlanmıştır. Uygulama sonunda elde edilen puanın yüksek olması, erteleme davranışının yüksek olduğunu; düşük puan ise erteleme davranışının düşük olduğunu ifade etmektedir.

Açımlayıcı faktör analizi sonrasında kalan 24 maddelik ölçek formu, doğrulayıcı faktör analizi için 278 (201 kadın, 77 erkek) kişiden oluşan başka bir veli grubuna uygulanmış ve ölçeğin yapı geçerliği test edilmiştir.

Verilerin Analizi

İEÖ'nün yapı geçerliğini saptamak amacıyla ilk olarak I. örneklem grubundan (409'u kadın, 81'i erkek toplam 490 veli) elde edilen veriler üzerinde IBM SPSS 24.0 paket programı aracılığıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. AFA için temel bileşenler analizi (Principal components) yöntemi ve varimax döndürme tekniği kullanılmıştır. Analiz sırasında ölçekteki her maddenin hangi faktörle ilişkili olduğunu daha iyi yorumlayabilmek için döndürme işlemi (rotation) yapılmaktadır. Faktörlerin birbiriyle düşük korelasyona sahip olması, diğer bir deyişle faktörlerin birbirlerinden bağımsız olması durumunda Varimax dik döndürme yöntemi önerilmektedir (Field, 2009). Bu çalışmada faktörlerin arasındaki korelasyon değerlerinin düşük olması nedeniyle Varimax dik döndürme yöntemi kullanılmıştır.

İEÖ'nün faktör yapısı incelendikten sonra, elde edilen 24 maddelik ölçek formu, bu kez gizil yapıyı test etmek amacıyla 201'i kadın, 77'si erkek toplam 278 veliden oluşan II. örneklem grubuna uygulanmıştır. Katılımcıların yanıtları IBM SPSS 24.0 paket programına aktarılmış ve uç değerlerin (Z değeri -3 ile +3 aralığı dışında kalan) temizlenmesi sonrasında veriler analize hazır hale getirilmiştir. Veri seti üzerinde IBM AMOS 24.0 paket programı kullanılarak birinci dereceden doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. DFA sonuçlarını yorumlamak için ise ortak veri model uyum istatistikleri ve bunların sınır değerleri kullanılmıştır. Bu bağlamda, RMSEA değerinin $\leq .08$ ve SRMR değerinin $\leq .10$ olması yeterli veri-model uyumunu gösterirken; TLI ve CFI değerlerinin $\geq .90$ olması yeterli ve $\geq .95$ olması iyi veri-model uyumunu göstermektedir (Kline, 2019). Ölçeğin güvenirlik analizi kapsamında ise iç tutarlık değerlerine bakılmıştır. Ölçeğin toplamı ve alt boyutları için Cronbach alpha (α) ile Spearman Brown iki yarı test güvenirlik katsayıları hesaplanmış ve $> .70$ olan değerlerin güvenirliği sağladığı kabul edilmiştir (Büyüköztürk, 2015).

Bulgu ve Yorumlar

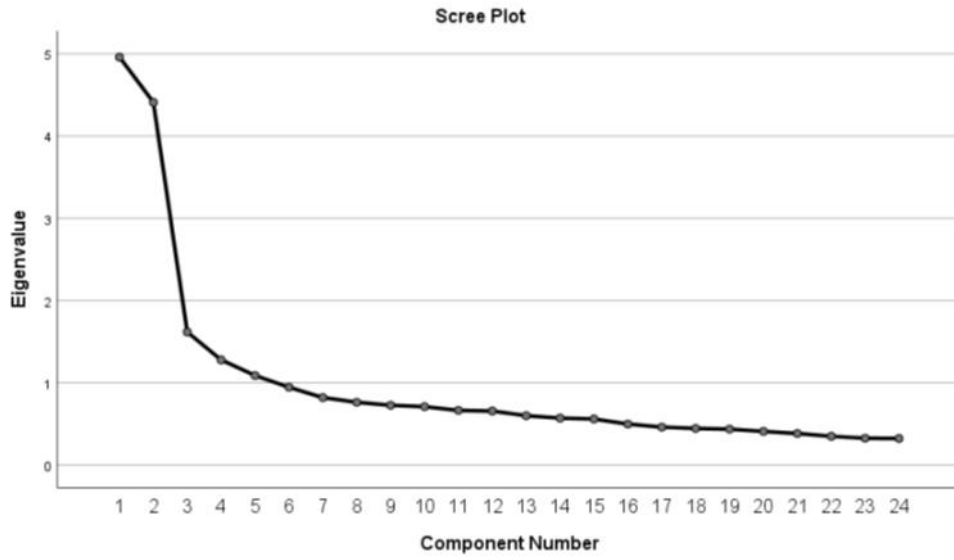
Bu bölümde yetişkinlerin genel erteleme davranışlarını ölçmek amacıyla geliştirilen İnönü Erteleme Ölçeği'nin yapı geçerliği kapsamında faktör analizleri ve güvenirlik analizlerine ilişkin bulgular sunulmuştur.

Açımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

İEÖ'nün yapı geçerliği saptamak amacıyla ilk olarak verilerin faktör analizine uygun olup olmadığı belirlenmiştir. Bunun için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ile Barlett Küresellik Testi yapılmıştır. KMO, değişkenler arasındaki ilişkinin oranını göstermektedir ve KMO'nun yüksek değere sahip olması değişkenlerin birbirlerini ne kadar iyi bir şekilde yordayabileceğini ifade etmektedir. KMO'nun $.50$ 'nin üstünde olması kabul edilebilir sayılırken; $.50$ ile $.70$ arasında olması orta, $.70$ ile $.80$ arası iyi, $.80$ ile $.90$ arası çok iyi ve $.90$ 'nın üstünde olması ise mükemmel olarak ifade edilmiştir (Field, 2009). Bu çalışmada KMO değeri, $.86$ olarak elde edilmiştir. Kaiser derecelendirmesine göre KMO değerinin çok iyi olduğu söylenebilir. Diğer bir deyişle, araştırmanın örneklem büyüklüğü yeterlidir. Barlett küresellik testinin ise [$\chi^2=3088,691$; $df=276$; $p=.000<0.05$] anlamlı olduğu görülmüştür. Dolayısıyla veri setinin açımlayıcı faktör analizi için uygun olduğu kararlaştırılmıştır.

İEÖ'nün faktör yapısı incelenirken, maddelerin faktör yüklerinin en az $.40$ olmasına, birden fazla faktörde yük alan maddelerin yük değerleri arasındaki farkın ise $.10$ ve üstü olmasına dikkat edilmiştir (Büyüköztürk vd., 2008). Varimax eksen döndürme tekniğinin kullanıldığı analiz sürecinde ölçekten toplam 18 madde (1, 2, 9, 22, 3, 15, 24, 38, 8, 13, 14, 32, 34, 35, 37, 23, 33 ve 42) teker teker çıkarılmış ve her defasında açıklanan toplam varyans ve maddelerin dönüşümlü faktör yük değerlerinin nasıl değişim gösterdiği incelenmiştir. Faktör analizi sürecinde madde ekleme ve çıkarmalar yapılarak en iyi form elde edilmeye çalışılmıştır. Ölçeğin en son haline ilişkin faktör yapısını gösteren Yamaç Grafiği (Scree Plot) Grafik 1'de gösterilmiştir.

Grafik 1. İnönü Erteleme Ölçeği Yamaç Grafiği

İEO'nün yamaç grafiğine göre, özdeğeri (eigenvalue) 1 ve 1'den büyük olan beş faktör bulunmaktadır. Birinci faktör tek başına toplam varyansın %18.29'unu açıklarken, birinci ve ikinci faktörler birlikte toplam varyansın %31.24'ünü açıklamaktadır. Birinci, ikinci ve üçüncü faktörler birlikte toplam varyansın %39.95'ini açıklarken; dördüncü faktörün eklenmesiyle, dört faktör birlikte toplam varyansın %47.93'ünü açıklamaktadır. Son olarak beşinci faktörün yapıya dâhil olması ile beş faktörün toplam varyansın %55.63'ünü açıkladığı görülmüştür. Ölçek maddelerinin faktör yükleri ile faktörlerin özdeğerleri ve açıkladıkları varyans yüzdelerine ilişkin analiz sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. İEO'nün Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	1. Faktör	2. Faktör	3. Faktör	4. Faktör	5. Faktör
11. İşimi son ana bırakırım.	.77				
12. İşime başlamadan önce oyalanırım.	.73				
31. İşim olduğu halde eğlenceli etkinlikler (televizyon izlemek, internete girmek, arkadaşlarımla vakit geçirmek vb.) yapmayı tercih ederim.	.71				
10. İşimi istemeden ağırdan alırım.	.67				
7. İşimi yapmak yerine, onun kadar önemli olmayan başka işlerle uğraşırım.	.65				
16. Yapmaya başladığım işi sürdürmekte zorlanırım.	.65				
36. Zaman geçtikçe, işime başlamadığım halde, çevreye yapıyormuşum gibi görünmeye çalışırım.	.63				
20. Bugünün işini yarına bırakmak benim tarzım değildir.	.62				
19. İşimi yetiştiremediğim için mazeret bulmaya çalıştığım zamanlar olur.	.60				
28. İşimi geciktirdiğim için endişelenirim.		.74			
18. İşimi zamanında yetiştiremeyeceğime dair kaygı yaşarım.		.69			

21. İşimi yetiştiremediğim zaman pişmanlık yaşarım.	.66				
29. Zaman geçtikçe işimi yapma konusunda kendimi baskı altında hissederim.	.65				
30. İşimi yetiştirmeye çalışırken “keşke daha önce başlasaydım” diyerek hayıflanırım.	.64				
17. İşimi geciktirdiğim için huzursuzluk yaşarım.	.61				
25. Başlamadan önce, işimi son ana bırakmayacağıma dair kendime söz veririm.	.82				
26. Başlamadan önce, işimi bu kez planlı bir şekilde yürütme kararı alırım.	.71				
27. Başlamadan önce, içimde işimi zamanında yapacağıma dair bir umut taşıyorum.	.67				
5. İşimi yetiştirebilmek için çok enerji harcarım.	.84				
6. İşimi yetiştirebilmek için uykusuz kaldığım olur.	.73				
4. İşimi yetiştirebilmek için çok zaman harcarım.	.72				
41. İşimi güçlükle yetiştirebildiğim zaman, üzerimden büyük bir yük kalkmış gibi hissederim.	.73				
40. İşimi güçlükle yetiştirebildiğim zaman, “bu kadar geciktirmeseydim daha iyi bir iş çıkarabilirdim” diye düşünürüm.	.70				
39. İşimi yetiştirebilmek için yapmaya başladığımda, işin aslında o kadar da zor olmadığını düşünürüm.	.67				
Özdeğer	4.39	3.10	2.09	1.91	1.84
Varyans (%)	18.29	12.94	8.71	7.98	7.70
Açıklanan Toplam Varyans (%)	18.29	31.24	39.95	47.93	55.63

Tablo 2 incelendiğinde birinci faktörde dokuz maddenin yer aldığı ve madde faktör yüklerinin .60 ile .77 arasında değiştiği görülmektedir. İkinci faktörde ise altı madde bulunmakta ve madde faktör yükleri .61 ile .74 arasında değişmektedir. Üçüncü faktörü oluşturan üç maddenin faktör yükleri .67 ile .82 arasındayken; dördüncü faktörde yer alan üç maddenin faktör yükleri .72 ile .84 arasındadır. Son olarak beşinci faktörde de üç madde bulunmakta ve bu maddelerin faktör yükleri .67 ile .73 arasında değişmektedir. Comrey ve Lee'ye (2013) göre, faktör analizi kapsamında hesaplanan madde faktör yükü .71 ve üzerinde ise “mükemmel”, .63 ile .71 arasında ise “çok iyi”, .55 ile .63 arasında ise “iyi” olarak değerlendirilmektedir. Bu sınıflandırmaya göre İEÖ'yü oluşturan 24 maddenin üçü “iyi”, 11 tanesi “çok iyi”, geriye kalan 10 tanesi iyi “mükemmel” olarak yorumlanmıştır.

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda İEÖ'nün beş faktör ve 24 maddeden oluştuğu görülmektedir. Faktörlere isim verilebilmesi için erteleme davranışının dayandığı kuramsal temel, özellikle genel erteleme davranışını bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutları ile açıklayan Burka ve Yuen'in (2008) erteleme döngüsü dikkate alınmıştır. Bu kapsamda birinci faktörde yer alan maddeler, erteleme davranışının kuramsal tanımlarına uygun olacak şekilde, yapılması gereken bir işin son ana bırakılması ile ilgilidir. Bu nedenle birinci faktör “son dakikacılık” olarak isimlendirilmiştir. İkinci faktörde yer alan maddeler ise ertelenen iş nedeniyle yaşanan endişe, kaygı, pişmanlık, huzursuzluk, stres gibi duygusal tepkileri içermektedir. Bu faktöre kişinin erteleme davranışı nedeniyle hissettiği rahatsızlığı ifade eden “özel rahatsızlık” adı verilmesi uygun bulunmuştur. Üçüncü faktör yeni bir işe başlamadan önce kişinin bu kez ertelemeyeceğine olan inanç ve kararlılığını içeren maddeleri kapsamaktadır. Bu bağlamda

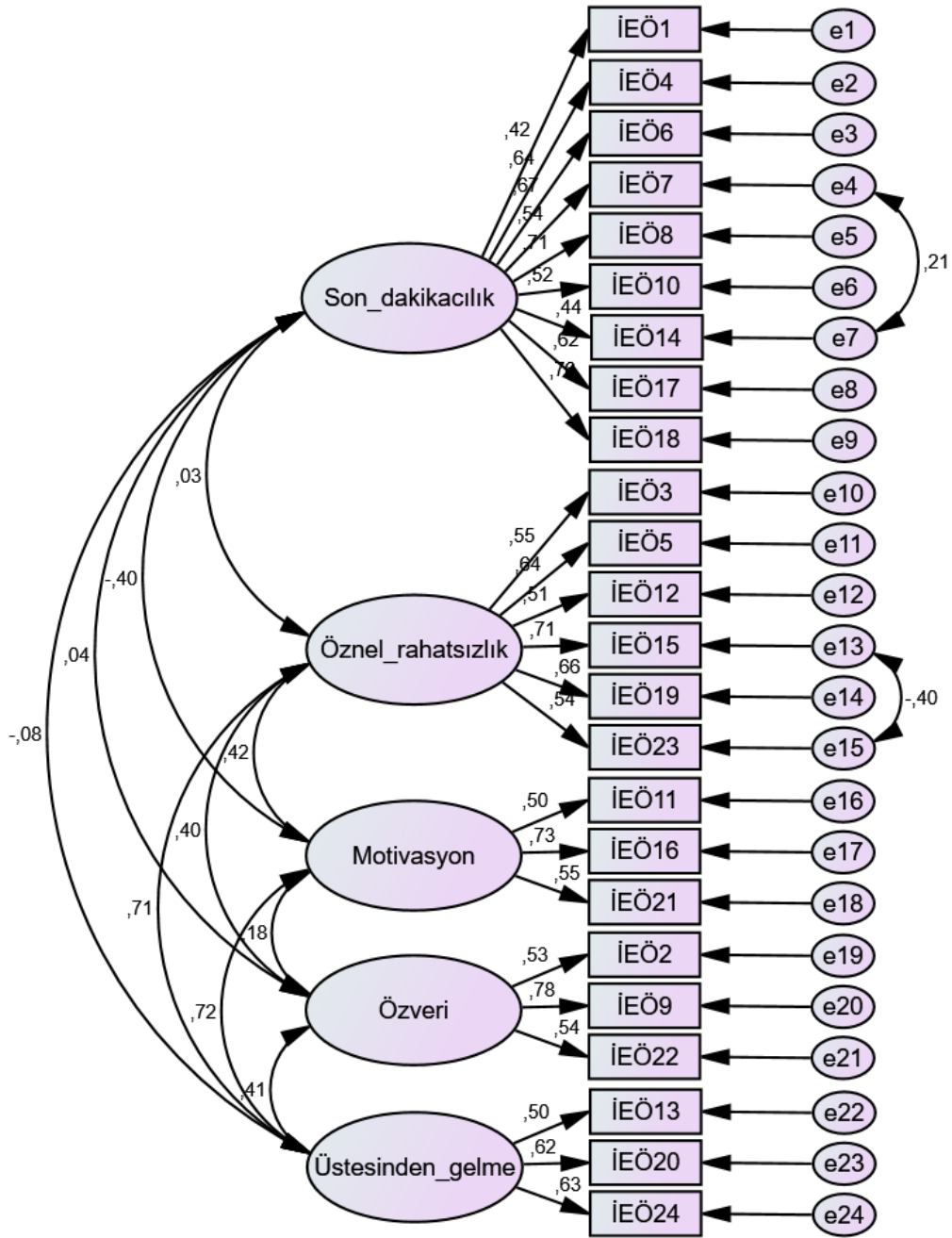
maddelerin anlam bütünlüğü dikkate alınarak üçüncü faktöre “motivasyon” adı verilmiştir. Dördüncü faktörde yer alan maddeler ise kişinin erteleme döngüsünün altıncı adımında yer aldığı ve artık işi yapmak ya da yapmamak arasında bir tercih yapması gerektiği; sonunda işi yapmayı seçerek zamana karşı yarıştığı durumları içermektedir. Kişisel sınırların zorlandığı anlamını veren bu faktöre “özveri” adı verilmiştir. Son olarak beşinci faktör, işin tamamlanması ile kişinin yaşadığı rahatlama ve ertelemekten duyduğu rahatsızlık ile ilgili maddelerden oluşmaktadır. Bu maddeler aynı zamanda erteleme döngüsünün son adımı olan “bir daha asla ertelemeyeceğim” düşüncesini de çağrıştırmaktadır. Çünkü iş yapılmıştır ve işi bitirmek sanılan aksine o kadar da zor değildir. Faktördeki maddelerin anlam bütünlüğü göz önüne alınarak beşinci faktör ise “üstesinden gelme” olarak isimlendirilmiştir. İEÖ’nün faktör ve maddeleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. İnönü Erteleme Ölçeği’nin Faktör ve Maddeleri

Faktörler	Boyutun Adı	Madde Sayısı	Madde Numaraları
1. Faktör	Son Dakikacılık	9	7, 10, 11, 12, 16, 19, 20, 31, 36
2. Faktör	Öznel Rahatsızlık	6	17, 18, 21, 28, 29, 30
3. Faktör	Motivasyon	3	25, 26, 27
4. Faktör	Özveri	3	4, 5, 6
5. Faktör	Üstesinden Gelme	3	39, 40, 41

Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda İEÖ’nün beş faktör ve 24 maddeden oluşan son hali, 201’i kadın, 77’si erkek 278 kişiden oluşan II. örneklem grubuna uygulanmış ve uç değerler temizlendikten sonra kalan 241 veri üzerinde doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi, daha önce açımlayıcı faktör analizi ile elde edilen faktörler ve değişkenler arasındaki ilişkinin yeterli düzeyde olup olmadığını, faktörlerin birbirinden bağımsız olup olmadığını ve faktörler ile değişkenler arasında doğru ilişki kurulup kurulmadığını test etmek amacıyla yapılmaktadır (Karagöz, 2019). İEÖ’nün açımlayıcı faktör analizi ile oluşturulan birinci düzey çok faktörlü model yapısı, IBM AMOS 24.0 paket programı aracılığıyla uyum indeksleri (model fit; χ^2/df , CFI, IFI, SRMR, RMSEA ve PClose değerleri) dikkate alınarak analiz edilmiştir. İlk analiz sonucunda İEÖ’ye ait uyum indeksleri incelendiğinde; $\chi^2= 418,819$, $sd= 242$ ve $\chi^2/sd= 1.731$ olarak hesaplanmıştır. Model uyumu tespitinde en eski değer olarak ifade edilen ve mutlak uyum indeksi olarak değerlendirilen (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014; Gürbüz, 2021) χ^2/sd değerinin 0 ile 3 arasında olması ($0 \leq \chi^2/sd \leq 3$) mükemmel uyuma işaret etmektedir (Kline, 2019). Bununla birlikte diğer uyum indekslerinden olan CFI= .87, IFI= .88, SRMR= .07 ve RMSEA= .055 olarak hesaplanmıştır. Genel olarak uyum indeksleri incelendiğinde bazı değerlerin mükemmel uyum (SRMR= .07 ve $\chi^2/sd= 1.731$) indekslerine sahip olmasına rağmen, bazı değerlerin zayıf uyum indeksine (CFI= .87 ve IFI= .88) sahip olduğu görülmüştür. AMOS programı tarafından önerilen modifikasyon indeksleri dikkate alınarak ölçek maddeleri tekrar incelenmiş ve dört maddenin hata puanları arasında modifikasyon yapılmasının uygun olduğuna karar verilmiştir. 7. ile 14. ve 13. ile 15. maddelerin hata puanları arasında yapılan iki modifikasyon işleminin ardından analiz tekrarlanmış ve model-veri uyumunun mükemmel ve kabul edilebilir değerlere sahip olduğu gözlenmiştir. Son analize ait sonuçlar Grafik 2’de gösterilmiştir.

Grafik 2. İnönü Erteleme Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Grafik 2'ye bakıldığında beş boyut ve 24 maddeden oluşan İEÖ'nün yapılan modifikasyonlar sonrası uyum iyiliği indeksleri; $\chi^2= 386,396$, $sd= 240$; $\chi^2/sd= 1.610$, CFI= .90, IFI= .90, SRMR= .07, RMSEA= .050 ve PClose = .46 olarak hesaplanmıştır. Yol katsayıları ise “son dakikacılık” boyutunda .42 ile .76, “öznel rahatsızlık” boyutunda .51 ile .71, “motivasyon” boyutunda .50 ile .73, “özveri” boyutunda .53 ile .78 ve “üstesinden gelme” boyutunda .50 ile .63 arasında değişmektedir. İEÖ'nün uyum iyiliği indeksleri Tablo 4'te ayrıntılı biçimde sunulmuştur.

Tablo 4. İnönü Erteleme Ölçeği'nin Uyum İndeks Değerleri

Uyum İndeksi	Hesaplanan Değer	Kritik Değer	Uyum	Kaynak
CMIN/DF	1.61	≤ 3	Mükemmel	Kline, 2019
CFI	.90	$\geq .90$	Kabul edilebilir	Hu ve Bentler, 1999
IFI	.90	$\geq .90$	Kabul edilebilir	Baumgartner ve Homburg, 1996
RMSEA	.050	$\leq .06$	Mükemmel	Hu ve Bentler, 1999
SRMR	.077	$\leq .08$	Mükemmel	Hu ve Bentler, 1999
PClose	.46	$> .05$	Mükemmel	Byrne, 2001

Tablo 4 incelendiğinde, ilk olarak CMIN/DF (χ^2/sd) değerinin 3'ün altında olması nedeniyle uyumun "mükemmel" olduğu görülmektedir (Kline, 2019). Bununla birlikte CFI ve IFI değerlerinin .90 ve üstünde olması (.90 ile .95 arası) kabul edilebilir uyuma işaret etmektedir (Hu ve Bentler, 1999). RMSEA değerinin .06'ın altında, SRMR değerinin ise .08'in altında olması da mükemmel uyumu göstermektedir (Hu ve Bentler, 1999). Son olarak RMSEA ile birlikte model karmaşıklığını dikkate alan (Evans, Glendon ve Creed, 2007) PClose değerinin .05'ten büyük olması da mükemmel uyumu tasdik etmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen değerler, gözlenen verinin İEÖ'nün beş boyutlu modeline iyi uyum gösterdiğini gözler önüne sermektedir.

İnönü Erteleme Ölçeği'nin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

İEÖ'nün güvenilirlik analizi kapsamında, ölçeğin toplamı ve beş alt boyutu için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları ve Spearman Brown iki yarı test güvenilirlik katsayıları ayrı ayrı hesaplanmış ve elde edilen değerler Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. İnönü Erteleme Ölçeği'nin İç Tutarlılık Katsayıları

İnönü Erteleme Ölçeği Alt Boyutları	Cronbach Alfa Katsayısı	Spearman Brown Katsayısı
Son Dakikacılık	.85	.83
Öznel Rahatsızlık	.79	.81
Motivasyon	.72	.72
Özveri	.69	.64
Üstesinden Gelme	.68	.71
TOPLAM	.79	.78

İEÖ'nün iç tutarlılığını gösteren Cronbach Alfa katsayısı, ölçeğin toplamı için .79 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarından elde edilen Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları ise .68 ile .85 arasında değişmektedir. Ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısının .70'den büyük olması gerektiği belirtilmektedir (Field, 2009). Bununla birlikte .60 ile .70 arasının kabul edilebilir, .90 ve üstü ise mükemmel olarak sınıflandırılmaktadır (Kılıç, 2016). Ölçek maddelerinin iki eş yarıya bölünmesiyle hesaplanan Spearman Brown güvenilirlik katsayısı ise ölçeğin tamamı için Cronbach Alfa katsayısına da yakın bir değer olarak .78 bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarından elde edilen Spearman Brown güvenilirlik katsayıları benzer şekilde .64 ile .83 arasında değişmektedir. Bir ölçme aracı için hesaplanan güvenilirlik katsayısının .70 ve üstü olması güvenilirlik için yeterli görülürken (Büyüköztürk, 2015), Spearman Brown güvenilirlik katsayısının .60 ile .70 arasında olması da kabul edilebilir bir aralık olarak değerlendirilmektedir (Christmann ve Badgett, 2009). Buna göre İEÖ'nün alt boyutlarının ve toplam güvenilirlik katsayılarının kabul edilebilir olduğu, dolayısıyla İEÖ'nün iç tutarlılık bağlamında güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

İnönü Erteleme Ölçeği'nin Puanlanması ve Değerlendirilmesi

Günlük yaşamdaki iş, görev ve sorumlulukların ne derece ertelendiğini ölçmeyi amaçlayan İEÖ, toplam 24 madde ve beş alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar:

1. **Son dakikacılık:** Birey için önemli olan bir iş ya da görevin ertelenmesi ve son ana bırakılması anlamını içeren maddeleri kapsamaktadır.
2. **Öznel rahatsızlık:** Bireyin erteleme davranışından kaynaklanan endişe, huzursuzluk, kaygı ve pişmanlık gibi duygularını ortaya koyan maddeleri içermektedir.
3. **Motivasyon:** Bireyin erteleme davranışını bir daha göstermeyeceğine dair kendine söz vermesi, plan yapması ve umut taşıması anlamını içeren maddeleri kapsamaktadır.
4. **Özveri:** Bireyin ertelenen davranışı yerine getirebilmek için fiziksel ihtiyaçlarından vazgeçmesine neden olacak derecede zaman ve güç harcamasını ifade eden maddeleri içermektedir.
5. **Üstesinden gelme:** Bireyin ertelenen davranışı yerine getirmesi sonucu yaşadığı rahatlama ile birlikte erteleme gereksiz olduğunu fark etmesi ve yeni bir döngüye girmeden önce erteleme üstesinden geldiği anlamını içeren maddeleri kapsamaktadır.

Ölçeğin “son dakikacılık” boyutunda dokuz, “özel rahatsızlık” boyutunda altı; “motivasyon”, “özveri” ve “üstesinden gelme” boyutlarında ise üçer madde bulunmaktadır. Ölçek; 1=Hiç uygun değil, 2=Uygun değil, 3=Kısmen uygun, 4=Uygun ve 5=Tamamen uygun şeklinde beşli likert tipi maddelerden oluşmaktadır. Bireyin ölçekte yer alan tüm maddelerden aldığı puanlar toplanarak “genel erteleme puanı” elde edilmektedir. Her madde için, puanlama 1 ile 5 arasında değişmektedir. Ölçeğin sadece son dakikacılık boyutunda yer alan 10. maddesi (“Bugünün işini yarına bırakmak benim tarzım değildir”) ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 120, en düşük puan ise 24’dir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması, kişinin yüksek düzeyde erteleme davranışına sahip olduğu; düşük olması ise düşük düzeyde erteleme davranışına sahip olduğu anlamına gelmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma yetişkinlerin genel erteleme davranışlarını belirlemek üzere geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Nicel tarama deseni ile yürütülen araştırmanın bulguları literatürde yer alan benzer ölçme aracı geliştirme çalışmalarının sonuçları ile tartışılmıştır.

Genel olarak kişinin yapması gereken işleri öznel rahatsızlık yaşayacak kadar geciktirmesi ya da son dakikaya bırakması şeklinde tanımlanan erteleme davranışı (Burka ve Yuen, 2008; Solomon ve Rothblum, 1984) geçmişten günümüze kadar bağımlı ya da bağımsız olarak pek çok değişken ile ilişkisi incelenen bir kavramdır. İlgili literatüre bakıldığında; erteleme davranışı üzerinde yapılan çalışmaların 1970’li yıllarda başladığı görülmektedir. Yaklaşık 50 yıllık bir bilimsel geçmişe sahip olan erteleme davranışının farklı değişkenler ile olan ilişkisi ya da değişkenler üzerindeki etkisi araştırılırken tüm boyutlarıyla ölçülebilmesi önem arz etmektedir. Literatürdeki araştırmaların büyük bölümü erteleme davranışının bir alt türü olan ve akademik görevleri kaygı yaşayacak derecede geciktirme ya da son dakikaya bırakma anlamına gelen akademik erteleme davranışı (Rothblum vd., 1986) ile ilgili çalışmalardan oluşmaktadır. Bu nedenle hem yurtiçi hem de yurt dışında akademik erteleme ölçen pek çok ölçme aracı (Aitken, 1982; Çakıcı, 2003; Solomon ve Rothblum, 1984; Tuckman, 1991) geliştirilmiştir. Ancak erteleme davranışı sadece akademik alanda değil, hayatın her kesiminden bireyleri etkileyen yaygın bir olgudur (Rathi ve Chaudhary, 2024). Erteleme ile ilişkili olduğu araştırılan “stres” (Sirois, 2014; Stead vd., 2010; Tice ve Baumeister, 1997), “kaygı” (Haycock, McCarthy ve Skay, 1998; Scher ve Osterman, 2002; Gautam, Polizzi ve Mattson, 2023), “mükemmeliyetçilik” (Flett, Blankstein, Hewitt ve Koledin, 1992; Kurtovic, Vrdoljak ve Idzanovic, 2019; Rice, Richardson ve Clark, 2012), “depresyon” (Constantin, English ve Mazmanian, 2018; Saddler ve Sacks, 1993; Washington, 2004), “ruh sağlığı” (Ferrari ve Díaz-Morales, 2014; Rozental ve Carlbring, 2014; Stead vd., 2010;) gibi faktörlere bakıldığında erteleme sadece bir zaman yönetimi sorunu olmadığı, daha derin psikolojik sorunların temelinde yer aldığı görülmektedir. Bu nedenle erteleme davranışının neden ve sonuçlarıyla birlikte bilişsel, duygusal ve davranışsal tüm yönlerinin araştırılması gerekmektedir. Bunun yapılabilmesi için de erteleme davranışının bilimsel olarak geçerli ve güvenilir ölçme araçlarıyla ölçülmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmada, genel anlamda yetişkin üst yaş sınırı olarak kabul edilen 21 yaş (Güneş ve Deveci, 2020) ve üstü bireylerin günlük hayatlarında yapmaları gereken işleri erteleme düzeylerini belirlemek amacıyla bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Erteleme davranışı üzerinde kapsamlı çalışmalar yapan Burka ve Yuen (2008) tarafından kavramsallaştırılan erteleme döngüsünü temel alan ve “İnönü Erteleme Ölçeği” adı verilen bu ölçeğin 42

maddelik uygulama formu ilk olarak 490 (409 kadın, 81 erkek) katılımcıdan oluşan I. örneklem grubuna uygulanmıştır. Daha sonra ölçeğin yapı geçerliğini test etmek amacıyla elde edilen veriler üzerinde açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda beş faktör ve 24 maddelik bir ölçek yapısı elde edilmiştir. Faktörler, erteleme davranışının bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutları dikkate alınarak sırasıyla “son dakikacılık”, “öznel rahatsızlık”, “motivasyon”, “özveri” ve “üstesinden gelme” olarak isimlendirilmiştir. Daha sonra İEÖ’nün 24 maddeden oluşan II. uygulama formu, 201’i kadın, 77’si erkek 278 kişiden oluşan II. örneklem grubuna uygulanmış ve elde edilen veriler üzerinde ölçek yapısını test etmek amacıyla birinci dereceden doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sürecinde yapılan modifikasyonlar sonrası ölçeğin uyum iyiliği indeksleri; $\chi^2=386,396$, $sd=240$; $\chi^2/sd=1.610$, CFI=.90, IFI=.90, SRMR=.07, RMSEA=.050 ve PClose=.46 olarak hesaplanmıştır. Analizi sonucunda elde edilen değerler ile gözlenen verinin İEÖ’nün beş boyutlu modeline iyi uyum gösterdiği saptanmış ve geliştirilen İEÖ’nün 24 madde ve beş boyuttan oluşan yapısı birinci düzey DFA ile doğrulanmıştır. İEÖ’nün güvenilirlik analizleri kapsamında ise ölçeğin toplamı ve beş alt boyutu için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ve Spearman Brown güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin toplamı için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı, .79 iken; Spearman Brown güvenilirlik katsayısı .78 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar İEÖ’nün iç tutarlılığı yüksek bir ölçme aracı olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

İlgili literatürde genel erteleme davranışını ölçen ölçek araçlarına bakıldığında, ilk olarak Lay (1986) tarafından geliştirilen “Genel Erteleme Ölçeği” karşımıza çıkmaktadır. Bu ölçek, 20 maddeden oluşmakta ve İEÖ’den farklı olarak ertelemeyi sadece yapılması gereken günlük işleri (mektup yazma, telefon görüşmesi yapma, alışveriş yapma, ödev teslimi gibi) son dakikaya bırakma şeklinde tek boyutlu ölçmektedir. Balkıs (2006) tarafından Türk kültürüne uyarlaması yapılan ölçeğin madde sayısı 15’e düşürülmüş ve yine tek boyutlu bir ölçek elde edilmiştir. Temel bileşenler analizi ile faktör yapısı incelenen ölçeğin tek faktörü toplam varyansın %32.09’unu açıklamaktadır (Balkıs, 2006). İEÖ’nün beş faktörlü yapısı ise toplam varyansın %55.63’ünü açıklamaktadır. Faktör analizinde açıklanan varyans, ilgili kavramın ne kadarının ölçüldüğünü gösterdiği için açıklanan varyansın yüksek olması, ölçülen yapının da o derecede iyi ölçüldüğü anlamına gelmektedir (Büyüköztürk, 2002). Buna göre İEÖ’nün Genel Erteleme Ölçeği’ne (Lay, 1986; Balkıs, 2006) göre erteleme davranışını hem çok boyutlu hem de daha iyi düzeyde ölçtüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Genel erteleme davranışını ölçen ve Türk kültürüne uyarlaması yapılan diğer bir ölçek ise Tuckman (1991) tarafından geliştirilen “Tuckman Erteleme Ölçeği”dir. 16 maddeden oluşan bu ölçek de Genel Erteleme Ölçeği (Lay, 1986) gibi erteleme davranışını tek boyutlu ölçmektedir. Uzun Özer vd. (2013) tarafından Türk kültürüne uyarlaması yapılan ölçeğin orijinal formundan iki madde çıkarılmış ve 14 madde, tek boyutlu bir ölçek elde edilmiştir. Bu ölçek de Genel Erteleme Ölçeği gibi yalnızca işleri geciktirme ya da son dakikaya bırakma ile ilgili maddelerden oluşmakta, erteleme davranışının bilişsel ve duygusal boyutunu göz ardı etmektedir. İEÖ, ertelemeyi çok boyutlu ele alan bir yapıya sahip olması özelliğiyle yurtiçi ve yurtdışı araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bu iki ölçekten önemli ölçüde ayrılmaktadır.

Yurtiçi literatürde genel erteleme davranışını ölçmek amacıyla Çakıcı (2003) tarafından geliştirilen “Genel Erteleme Ölçeği (GEÖ)” ise 18 madde ve iki boyuttan oluşmaktadır. Birinci faktör “erteleme”, ikinci faktör ise “zamanı etkin kullanma” olarak adlandırılmıştır. Ancak birinci faktörün tek başına toplam varyansın %41.46’sını açıkladığının gözlenmesi nedeniyle ölçeğin tek boyutlu olarak da kullanılabileceği belirtilmiştir (Çakıcı, 2003). İki faktör birlikte toplam varyansın %49.23’sini açıklamaktadır. Bu oran, İEÖ’nün toplam varyansın %55.63’ünü açıklayan beş faktörlü yapısı ile karşılaştırıldığında, GEÖ’nin erteleme davranışını daha düşük düzeyde ölçen bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte GEÖ, erteleme davranışının sadece işleri son dakikaya bırakma ve zamanı etkin kullanma gibi davranışsal boyutunu kapsamaktadır. Ertelemenin yalnızca bir zaman yönetimi sorunu olmadığı, daha derin bir psikolojik sorun olduğu (Rathi ve Chaudhary, 2024) gerçeği bir kez daha göz önüne alındığında, ertelemenin diğer boyutlarının da (bilişsel ve duygusal) ölçülmesi ve ortaya konması erteleme ile baş etmede etkili strateji ve müdahalelerin geliştirilmesi adına gerekli bulunmaktadır. İEÖ’nün kapsamı, boyutları ve psikometrik özellikleriyle genel erteleme davranışını ölçen geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak alana önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Öneriler

İnönü Erteleme Ölçeği’nin geliştirildiği, geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapıldığı bu araştırmanın sonuçlarına dayanarak araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir:

Bu araştırmada İEÖ’nün geçerlik analizleri kapsamında kapsam geçerliği ve yapı geçerliği (AFA ve DFA) incelenmiştir. Başka bir çalışmada genel erteleme davranışını ölçmek amacıyla geliştirilen ve uyarlanan diğer ölçekler (Balkıs, 2006; Çakıcı, 2003; Uzun Özer v., 2013) kullanılarak İEÖ’nün ölçüt bağımlı geçerlik çalışması yapılmalıdır. İEÖ’nün güvenilirlik analizleri ise Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ve Spearman Brown iki yarı test güvenilirliği hesaplamaları ile sınırlıdır. Başka örneklem gruplarında ölçeğin eşdeğer (paralel) formlar ve test-tekrar test güvenilirlik çalışmaları yapılabilir.

Yetişkinlerin erteleme davranışlarını ölçmek amacıyla geliştirilen İEÖ'nün örneklem grubu, Elazığ ilinin Merkez ilçesinde bulunan bir ilkokulda öğrenim görmekte olan öğrencilerin 21 yaş ve üstü anne-babaları ile sınırlıdır. Yetişkin sınıfına giren pek çok farklı grup olduğu göz önüne alındığında, farklı örneklemeler üzerinde ölçüğün yapı geçerliği sınanabilir.

Son olarak genel erteleme davranışının ölçülmesine ilişkin nicel araştırma yöntemlerinin yanı sıra görüşme ve gözlem gibi nitel teknikler kullanılarak veri toplama yöntemleri çeşitlendirilebilir ve ilgili literatürün gelişimine katkı sağlanabilir.

Kaynakça

- Aitken, M. E. (1982). *A personality profile of the college student procrastinator*. (Unpublished doctoral dissertation). University of Pittsburgh, Pennsylvania.
- Alblwi, A., Stefanidis, A., Phalp, K., & Ali, R. (2019). Procrastination on social networking sites: Combating by design. In *2019 13th International Conference on Research Challenges in Information Science (RCIS)* (pp. 1-11). IEEE. <https://doi.org/10.1109/RCIS.2019.8876959>
- Balkıs, M. (2006). *Öğretmen adaylarının davranışlarındaki erteleme eğilimlerinin, düşünme ve karar verme tarzları ile ilişkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Baumgartner, H., & Homburg, C. (1996). Applications of structural equation modeling in marketing and consumer research: A review. *International Journal of Research in Marketing*, 13(2), 139-161. [https://doi.org/10.1016/0167-8116\(95\)00038-0](https://doi.org/10.1016/0167-8116(95)00038-0)
- Blunt, A., & Pychyl, T. A. (1998). Volitional action and inaction in the lives of undergraduate students: State orientation, procrastination and proneness to boredom. *Personality and Individual Differences*, 24(6), 837-846. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(98\)00018-X](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(98)00018-X)
- Burka, J. B., & Yuen, L. M. (2008). *Procrastination: Why you do it, what to do about it now*. Cambridge, MA: Da Capo Press.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32(32), 470-483.
- Büyüköztürk, Ş. (2015). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (21. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Byrne, B. M. (2001). Structural equation modeling with AMOS, EQS, and LISREL: Comparative approaches to testing for the factorial validity of a measuring instrument. *International journal of testing*, 1(1), 55-86. https://doi.org/10.1207/S15327574IJT0101_4
- Choi, J. N., & Moran, S. V. (2009). Why not procrastinate? Development and validation of a new active procrastination scale. *The Journal of social psychology*, 149(2), 195-212.
- Chun Chu, A. H., & Choi, J. N. (2005). Rethinking procrastination: Positive effects of "active" procrastination behavior on attitudes and performance. *The Journal of social psychology*, 145(3), 245-264.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2021). *Eğitimde araştırma yöntemleri*. (E. Dinç, K. Kiroğlu, Çev.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Coldron, J., & Boulton P. (1999). A case study of a parent's educational practice. *International Studies in Sociology of Education*. 9 (1). 77-93. <https://doi.org/10.1080/09620219900200034>
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (2013). *A first course in factor analysis*. (2nd edition). UK: Taylor & Francis.
- Constantin, K., English, M. M., & Mazmanian, D. (2018). Anxiety, depression, and procrastination among students: Rumination plays a larger mediating role than worry. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 36, 15-27. <https://doi.org/10.1007/s10942-017-0271-5>
- Christmann, E. P., & Badgett, J. L. (2009). *Interpreting assessment data: Statistical techniques you can use*. Amerika Birleşik Devletleri: NSTA Press.
- Çakıcı, D. Ç. (2003). *Lise ve üniversite öğrencilerinde genel erteleme ve akademik erteleme davranışının incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Çokluk, U., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Dryden, W. (2000). *Ertelemek yaşamı kaçırılmaktır*. (G. Günay, Çev.) İstanbul: Rota Yayınları.
- Evans, B., Glendon, A. I., & Creed, P. A. (2007). Development and initial validation of an Aviation Safety Climate Scale. *Journal of safety research*, 38(6), 675-682. <https://doi.org/10.1016/j.jsr.2007.09.005>
- Farran, B. (2004). *Predictors of academic procrastination in college students*. (Unpublished Doctoral Dissertation). Fordham University. ABD.
- Ferrari, J. R., & Diaz-Morales, J. F. (2014). Procrastination and mental health coping: A brief report related to students. *Individual Differences Research*, 12(1), 8-11.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. (3rd Edition). California: SAGE Publications.
- Flett, G. L., Blankstein, K. R., Hewitt, P. L., & Koledin, S. (1992). Components of perfectionism and procrastination in college students. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 20(2), 85-94. DOI 10.2444/sbp.1992.20.2.85
- Gautam, A., Polizzi, C. P., & Mattson, R. E. (2023). Mindfulness, procrastination, and anxiety: Assessing their interrelationships. *Psychology of Consciousness: Theory, Research, and Practice*, 10(4), 441-453. <https://doi.org/10.1037/cns0000209>
- Güneş, F., & Deveci, T. (2020). *Yetişkin eğitimi ve hayat boyu öğrenme*. (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Gürbüz, S. (2021). *AMOS ile yapısal eşitlik modellemesi*. (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Harriott, J., & Ferrari, J. R. (1996). Prevalence of procrastination among samples of adults. *Psychological reports*, 78(2), 611-616. <https://doi.org/10.2466/pr0.1996.78.2.611>
- Haycock, L. A., McCarthy, P., & Skay, C. L. (1998). Procrastination in college students: The role of self-efficacy and anxiety. *Journal of counseling & development*, 76(3), 317-324.
- Hernández, A., Hidalgo, M. D., Hambleton, R. K., & Gómez Benito, J. (2020). International test commission guidelines for test adaptation: A criterion checklist. *Psicothema*, 32(3), 390-398.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural equation modeling: a multidisciplinary journal*, 6(1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Johnson, B., & Christensen, L. (2014). *Eğitim araştırmaları: nicel, nitel ve karma yaklaşımlar*. (4. Baskıdan çeviri) (Çev. Ed., S. B. Demir) Ankara: Eğiten Kitap.
- Kandemir, M. (2010). *Akademik erteleme davranışını açıklayıcı bir model*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karagöz, Y. (2019). *SPSS-AMOS-META uygulamalı istatistiksel analizler* (Güncellenmiş, 2. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kline, R. B. (2019). *Yapısal eşitlik modellemesinin ilkeleri ve uygulaması* (Çev. Ed., S. Şen). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Klingsieck, K. B. (2013). Procrastination: When good things don't come to those who wait. *European psychologist*, 18(1), 24-34. DOI: 10.1027/1016-9040/a000138
- Kılıç, S. (2016). Cronbach'ın alfa güvenirlik katsayısı. *Journal of Mood Disorders*, 6(1), 47-48.
- Kurtovic, A., Vrdoljak, G., & Idzanovic, A. (2019). Predicting procrastination: The role of academic achievement, self-efficacy and perfectionism. *International Journal of Educational Psychology: Ijep*, 8(1), 1-26. <http://dx.doi.org/10.17583/ijep.2019.2993>
- Lay, C. H. (1986). At last, my research article on procrastination. *Journal of research in personality*, 20(4), 474-495. [https://doi.org/10.1016/0092-6566\(86\)90127-3](https://doi.org/10.1016/0092-6566(86)90127-3)
- Martin, J. ve Vincent, C. (1999). Parental voice: An exploration. *International Studies in Sociology of Education*. 9 (2), 133-154 <https://doi.org/10.1080/09620219900200039>

- Milgram, N. A. (1991). *Procrastination. Encyclopedia of Human Biology*. (6th edition). New York: Academic Press.
- Milgram, N. A., Sroloff, B. & Rosenbaum, M. (1988). The procrastination of everyday life. *Journal Research in Personality*, 22, 197-212. [https://doi.org/10.1016/0092-6566\(88\)90015-3](https://doi.org/10.1016/0092-6566(88)90015-3)
- Rathi, S., & Chaudhary, V. (2024). Understanding the psychology of procrastination: Causes and solutions. *International Journal of Linguistics Applied Psychology and Technology (IJLAPT)*, 1(2), 1-24.
- Rice, K. G., Richardson, C. M., & Clark, D. (2012). Perfectionism, procrastination, and psychological distress. *Journal of counseling psychology*, 59(2), 288-303. doi: 10.1037/a0026643
- Rothblum, E. D., Solomon, L. J., & Murakami, J. (1986). Affective, cognitive and behavioral differences between high and low procrastinators. *Journal of Counseling Psychology*, 33, 387-394.
- Rozental, A., & Carlbiring, P. (2014). Understanding and treating procrastination: A review of a common self-regulatory failure. *Psychology*, 5(13), 1488. <http://dx.doi.org/10.4236/psych.2014.513160>
- Saddler, C. D., & Sacks, L. A. (1993). Multidimensional perfectionism and academic procrastination: relationships with depression in university students. *Psychological reports*, 73(3), 863-871. <https://doi.org/10.1177/00332941930733pt123>
- Scher, S. J., & Osterman, N. M. (2002). Procrastination, conscientiousness, anxiety, and goals: Exploring the measurement and correlates of procrastination among school-aged children. *Psychology in the Schools*, 39(4), 385-398. DOI: 10.1002/pits.10045
- Seçer, İ. (2015). *Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci: SPSS ve LISREL uygulamaları*. (1. Baskı). Ankara: Anı yayıncılık.
- Senecal, C., Koestner, R. & Vallerand, R. J. (1995). Self-regulation and academic procrastination. *The Journal of Social Psychology*, 135(5), 607-619.
- Senecal, C., Lavoie, K., & Koestner, R. (1997). Trait and situational factors in procrastination: An interactional model. *Journal of Social Behavior & Personality*, 12(4).
- Sirois, F. M. (2004). Procrastination and intentions to perform health behaviors: The role of self-efficacy and the consideration of future consequences. *Personality and Individual Differences*, 37(1), 115-128. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2003.08.005>
- Sirois, F. M. (2015). Is procrastination a vulnerability factor for hypertension and cardiovascular disease? Testing an extension of the procrastination-health model. *Journal of Behavioral Medicine*, 38(3), 578-589. DOI 10.1007/s10865-015-9629-2
- Sirois, F. M., Melia-Gordon, M. L., & Pychyl, T. A. (2003). "I'll look after my health, later": An investigation of procrastination and health. *Personality and individual differences*, 35(5), 1167-1184. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(02\)00326-4](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(02)00326-4)
- Sirois, F. M., Van Eerde, W., & Argiropoulou, M. I. (2015). Is procrastination related to sleep quality? Testing an application of the procrastination-health model. *Cogent Psychology*, 2(1), 1074776. <http://dx.doi.org/10.1080/23311908.2015.1074776>
- Solomon, L. J. & Rothblum, E. D. (1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31(4), 503-509.
- Stead, R., Shanahan, M. J., & Neufeld, R. W. (2010). "I'll go to therapy, eventually": Procrastination, stress and mental health. *Personality and individual differences*, 49(3), 175-180. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2010.03.028>
- Svartdal, F. (2017). Measuring procrastination: Psychometric properties of the Norwegian versions of the Irrational Procrastination Scale (IPS) and the Pure Procrastination Scale (PPS). *Scandinavian Journal of Educational Research*, 61(1), 18-30. <https://doi.org/10.1080/00313831.2015.1066439>
- Şad, S. N., ve Gürbüzürk, O. (2013). İlköğretim birinci kademe öğrenci velilerinin çocuklarının eğitimine katılım düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2), 993-1011.
- Tice, D. M., & Baumeister, R. F. (1997). Longitudinal study of procrastination, performance, stress, and health: The costs and benefits of dawdling. *Psychological science*, 8(6), 454-458. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.1997.tb00460.x>

- Tuckman, B. W. (1991). The development and concurrent validity of the procrastination scale. *Educational and psychological measurement*, 51(2), 473-480. <https://doi.org/10.1177/0013164491512022>
- TDK, Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük. 15.05.2021 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Uzun, D., & Demir, A. (2015). Erteleme: Türleri, bileşenleri, demografik etkenler ve kültürel farklılıklar. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(1), 106-121. <https://doi.org/10.12984/eed.09571>
- Uzun Özer, B., Saçkes, M., & Tuckman, B. W. (2013). Psychometric properties of the Tuckman Procrastination Scale in a Turkish sample. *Psychological reports*, 113(3), 874-884. DOI 10.2466/03.20.PR0.113x28z7
- Vestervelt, C. M. (2000). *An Examination of the content and construct validity of four measures of procrastination*. (Unpublished doctoral dissertation). Carleton University, Canada.
- Washington, J. A. (2004). *The relationship between procrastination and depression among graduate and professional students across academic programs: Implications for counseling*. (Unpublished doctoral dissertation). Texas Southern University, Houston.

Extended Abstract

Introduction: The concept of procrastination is defined as delaying or postponing tasks unnecessarily to the point of subjective discomfort (Burka & Yuen, 2008; Solomon & Rothblum, 1984). In addition, it is considered as delaying by not doing the work one should do and lack of motivation to fulfil that task within the desired time (Senecal, Koestner, & Vallerand, 1995). Individuals showing procrastination behavior enter into a kind of cycle in the emotion, thought and behavior dimension of procrastination. Procrastination behavior is considered to be an important issue that needs to be studied because it is widely seen in both daily and academic life, it has many negative effects on the individual, it continues as a cycle although it constantly harms the individual, and it is difficult to get rid of the tendency to procrastinate. In this study, it is aimed to develop a valid and reliable measurement tool based on the need for a measurement to measure the general procrastination behaviors of adults in their daily lives.

Method: This study, which was conducted to measure the general procrastination behaviours of adults, was conducted with a quantitative survey design since it was based on quantitative data and a survey was conducted within the scope of determining a specific feature (Cohen, Manion, & Morrison, 2021). The population of the study consists of the parents of the students studying in official primary schools affiliated to the Ministry of National Education in the central district of Elazığ province in the 2020-2021 academic year. The sample of the study consists of the parents of 1st, 2nd, 3rd and 4th grade students studying in a primary school in the central district of Elazığ province. In the scale development process, two separate sample groups were used for exploratory factor analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA) conducted within the scope of construct validity of the scale. Sample group I consisted of 490 parents (409 female, 81 male), while sample group II consisted of 278 parents (201 female, 81 male).

In order to determine the construct validity of the Inonu Procrastination Scale (IPS), firstly, exploratory factor analysis was performed on the data obtained from the first sample group (490 parents) through IBM SPSS 24.0 package programme. Principal components analysis method and varimax rotation technique were used for EFA. After the factor structure of the IPS was analysed, the 24-item scale form was applied to the second sample group consisting of 278 parents in order to test the latent structure. First-order CFA was conducted on the data set using IBM AMOS 24.0 package programme. Within the scope of the reliability analysis of the scale, internal consistency values were examined. Cronbach alpha (α) and Spearman Brown two-half test reliability coefficients were calculated for the total and sub-dimensions of the scale.

Results: In order to determine the construct validity of the IPS, firstly, it was determined whether the data were suitable for factor analysis. For this, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) and Barlett Sphericity Test were performed. KMO value was obtained as .86. According to Kaiser rating, it can be said that the KMO value is very good. In other words, the sample size of the research is sufficient. Barlett's test of sphericity [$\chi^2=3088,691$; $df=276$; $p=.000<0.05$] was found to be significant. Therefore, it was concluded that the data set was suitable for exploratory factor analysis.

While examining the factor structure of the IPS, it was paid attention that the factor loadings of the items should be at least .40 and the difference between the loadings of the items loading on more than one factor should be .10 or higher (Büyüköztürk et al., 2008). In the analysis process in which Varimax axis rotation technique was used, a total of 18 items were removed from the scale one by one and each time the total variance explained and how the transformed factor loadings of the items changed were examined. During the factor analysis process, the best form was tried to be obtained by adding and removing items.

As a result of the exploratory factor analysis, it is seen that the IPS consists of five factors and 24 items. In order to name the factors, the theoretical basis of procrastination behaviour, especially the procrastination cycle of Burka and Yuen (2008), which explains general procrastination behaviour with its cognitive, emotional and behavioural dimensions, was taken into consideration. Accordingly, the first factor was named as 'last minuteism', the second factor as 'subjective discomfort', the third factor as 'motivation', the fourth factor as 'dedication' and the fifth factor as 'overcoming'.

The second application form of the IPS consisting of 24 items was applied to the second sample group consisting of 278 people and a first-order CFA was conducted to test the scale structure on the data obtained. After the modifications made during the analysis process, the goodness of fit indices of the scale were calculated as $\chi^2=386,396$, $sd=240$; $\chi^2/sd=1.610$, CFI= .90, IFI= .90, SRMR= .07, RMSEA= .050 and PClose = .46. It was determined that the values obtained as a result of the analysis and the observed data showed a good fit to the five-dimensional model of the IES, and the structure of the developed IES consisting of 24 items and five dimensions was confirmed with the first level CFA. Within the scope of reliability analyses, Cronbach Alpha internal consistency coefficient and Spearman Brown reliability coefficient were calculated for the total and five sub-dimensions of the scale. While Cronbach Alpha reliability coefficient for the total scale was .79, Spearman Brown reliability coefficient was .78. These results were interpreted as a measurement tool with high internal consistency.

Discussion & Conclusion: It is stated that 15-20% of the adult population in the society is defined as a procrastinator (Svardal, 2017). Considering the prevalence of procrastination in the society and the fact that this behaviour is not only a time management problem but also a deeper psychological difficulty due to factors such as low self-esteem, fear of failure, perfectionism and lack of motivation (Rathi & Chaudhary, 2024), the importance of measuring this behaviour with valid and reliable measurement tools in accordance with scientific standards is clearly seen. In the scale adaptation studies (Balkıs, 2006 and Uzun Özer et al., 2013), it is seen that the number of items in the original measurement tool is not preserved while adapting the measurement tools to Turkish culture, and adaptation is made by removing items. This situation is not desirable for scale adaptation studies whose main purpose is to ensure that the measurement tool is adapted to the target culture by preserving its original content (Hernández, Hidalgo, Hambleton, & Gómez Benito, 2020). In addition, the 'General Procrastination Scale' (Çakıcı, 2003), which is the only measurement tool developed to measure general procrastination behaviour in the domestic literature, covers only the behavioural dimension of procrastination behaviour such as leaving things to the last minute and using time effectively; it ignores the emotional (stress, anxiety, restlessness, regret) and cognitive (thoughts of failure) dimensions of procrastination. The development of a new measurement tool that includes items to cover all cognitive, emotional and behavioural dimensions of procrastination behaviour will fill this gap in the literature. In this study, a valid and reliable measurement tool was developed to measure the general procrastination behaviours of adults based on the procrastination cycle developed by Burka and Yuen (2008), who have been conducting research on procrastination behaviour for many years. It is thought that the Inonu Procrastination Scale developed within the scope of this research will make important contributions to the field as a valid and reliable measurement tool that measures general procrastination behaviour with its scope, dimensions and psychometric properties.